

Kapitola jedna: Mohyla

„Pomoz mi!“

Hleděl jsem do smaragdových očí překrásné dívky. Vlasý měla rudé jako plameny ohně a pleť alabastrovou, nikde žádné stopy po pihách, tolik typických pro rusovlásky. Tvář, v níž se zračil vyděšený výraz, jí zmáčely velké slzy.

„Tot' oběť pro Býčího boha, strážce této jeskyně!“ ozval se hluboký ochraptělý hlas, zesílený akustikou podzemního prostoru, v němž se dívka nacházela. Patřil veleknězi – mohutnému muži oděnému do dlouhého splývavého roucha, které měl na rameni sepnuté sponou a přepásané opaskem.

Pohled na něj mě vyděsil.

Protože neměl lidskou hlavu, ale hlavu býčí. Velké rohy se úžily do ostrých špiček. Za ním se nacházela vatra, která hořela vstříc stropu podzemního dómu.

Poznával jsem ho, neboť to byla Předsín' mého milovaného jeskynního komplexu Býčí skála.

Bylo mi jasné, že jsem se ocitl ve velice živém snu, možná v noční můře. Chtěl jsem se z něj probudit, protože jsem věděl, co bude následovat – dobře jsem znal pověst, která se k Býčí skále vázala. Byl jsem však vězněm toho snu.

Statný bojovník, který svíral dívku – pohanskou princeznu –, jí smýkl k obětnímu oltáři před veleknězem. Druhý ji chytil za ruce, krášené bronzovými náramky, a natáhl je přes plochou desku. V rukách velekněze se objevila velká dvoubřitá sekera, jejíž ostří se zalesklo v záři pochodní.

„Necht' je Býčí bůh spokojen a s ním i celá Devítka!“ zvolal velekněz, houf lidí za ním, který celé drama sledoval, se pohnul úžasem i strachem zároveň, a sekera těžce dopadla na předloktí dívky. Ozval se její výkřik a zvuk praskajících kostí.

„Ne!“ vykřikl jsem. „Ne!“

Velekněz se na mě otočil, jeho býčí oči se zaleskly.

Otřásl jsem se strachem. Ihned proti mně vyrazil s napřaženou sekerou, z níž k zemi kapala dívčina krev.

Pozadu jsem ustupoval, až jsem se zády dotkl rozeklané skály. Velekněz, který se nade mnou tyčil jako bájný titán, máchl sekerou k mému krku... a pak jeho býčí hlava, jež byla ve skutečnosti atrapou nasazenou na obyčejné hlavě lidské, vybuchla ve sprškách krve a mozkové tkáně.

V té chvíli se v Předsíni všechno zbláznilo. Slyšel jsem bolestný křik lidí, viděl jsem uťaté údy a hlavy, létající vzduchem. Kouř a vůně pálených bylin ustoupily do pozadí, místo toho jsem v chřípí cítil jen pach krve a výkaly.

Sesul jsem se podél skalní stěny k zemi a chvíli jsem na ní spočinul. V hrůze, která mě jala do svých osidel, jsem zavřel oči a čekal jsem, až si smrt přijde i pro mě.

Nepřišla. Stále jsem žil. A v jeskyni bylo náhle ticho; už žádné sténání, žádný křik. Jen pach krve a výkalů zůstal.

Otevřel jsem oči.

Jeskyni zavládla temnota, jak vatra dohořela, stejně tak pochodně již zhasly. Kolem mě ležela rozsekaná těla, krev těch nebožáků se vsakovala do půdy Předsíně a živila ji. Byl to masakr. Učiněný masakr!

Chvíli mi trvalo, než jsem své roztřesené nohy přiměl k činnosti. Jakmile se mi to podařilo, vyrazil jsem k východu z Předsíně... když tu jsem zjistil, že někdo to vražedné běsnění přece jen přežil. Kousek od obětního oltáře se ze země zvedla temná postava.

Instinktivně jsem vykročil přímo k ní. Jako bych jí byl váben, lákán. Když jsem byl téměř u ní, vatra znovu vzplála a já v její záři spatřil onu rusovlasou dívku, pohanskou princeznu. Vztahovala ke mně zkrvavené pahýly svých kdysi krásných rukou, její tvář byla stažená v prosebném výrazu.

„Pomoz mi!“ vyslovila. „Pomoz mi!“

Přibližovala se ke mně. A pode mnou se náhle podlomily nohy. Žuchl jsem na kolena. Dívčiny pahýly byly už jen kousek od mého obličej, za chvíli se mě jimi dotkne a já ucítím, jak mi tvář drásají ostré hrany přerušených kostí.

„Pomoz mi!“

Vykřikl jsem. A tu jsem se náhle probudil, zachumlaný do své naducané peřiny. Chvilí jsem jen ležel v posteli a dýchal jsem tak mohutně, jako bych právě uběhl maratón. Rovněž jsem se koupal ve vlastním potu, přestože ve světnici panovala třeskutá zima.

„Emile!“ uslyšel jsem dědečkův hlas a pak zaklepání na dveře. „Emile, hochu, jsi v pořádku?“

„Ano,“ pravil jsem. „Už ano!“

„Nezní to tak!“

Nevěděl jsem, co na to říct, a tak jsem mlčel a třásl jsem se v posteli jako ratlák.

„Snídaně už je na stole. Vstávat, lenochu! Přednosta tě jistě nepochválí, když přijdeš na směnu pozdě!“

Ozvaly se kroky a bouchnutí dveří, jak dědeček zmizel v kuchyni.

Zašátral jsem na nočním stolku a popadl jsem náramkové hodinky. Ukazovaly sedm hodin ráno. Směna na adamovském nádraží mi začínala v osm. Snídaně to tedy bude velmi kvapná...

Vydrápal jsem se z postele a chvíli jsem se potácel po světnici, jako bych byl opilý. Vlastně jsem si tím průměrem vůbec nebyl jistý, protože jsem alkoholu neholdoval. Nikdy. Možná i kvůli tomu, že byl i dědeček, můj velký vzor, celoživotním abstinentem. Ale uměl jsem si dobře představit, jak něco takového vypadá, s opilci na dráze jsem měl bohužel neblahé zkušenosti...

Rychle jsem na sebe natáhl pracovní úbor, opláchl jsem se studenou vodou a pak jsem zamířil do kuchyně, kde již dědeček seděl u stolu a četl noviny. Snídaně to nebyla kdovíjaká, jen kávová náhražka a chleba se sádlem, zato však vydatná. Jen kdybych měl hlad! Ten sen stále zatíнал spáry do mého mozku a žaludek jsem měl jako na vodě.

„Pomoz mi!“

Mimoděčně jsem se otrásl.

„Víš, že mi můžeš říct cokoli,“ ozval se dědeček a složil noviny. „Naprostu cokoli. Dělá ti problémy Menoušek? Obtěžuje tě? Pokud ano, promluvím s ním.“

„Ne. Vše je v pořádku.“

Dědeček mě chvíli studoval. Táhlo mu už na devadesát let, což bylo zde, v údolí řeky Svitavy, kde nebyl zrovna zdravý vzduch a na podzim ho často týraly mlhy, pozeňnané stáří. Nebyl však žádným invalidou, to zdaleka ne. Stále se ještě vydával do kopců, obden stoupal až k Alexandrově rozhledně, která se nacházela na vrchu Špičák, čnicím nad nádražím. Také tu a tam zamířil do jeskyní střední části Moravského krasu, přestože to bylo nyní, za války, nebezpečné a hlavně zakázané. On však protektorátním úřadům a německým nařízením ukazoval dlouhý nos. A světe div se, procházelo mu to.

„Co mi tak můžou udělat?!“ řekl mému otci během jedné z jejich častých hádek. „Zabít mě?! Ksakru, Jakube, vždyť už jsem stejně jednou nohou v hrobě!“

A tak dědeček dál na vše okázale kašlal, což mému „uvědomělému“ otci, který raději držel pusku a krok, přidělalo nejednu vrásku na čele.

Dědeček mě konečně přestal studovat a znovu se pohroužil do novin. „Slavná německá armáda si je jistá, že zadrží Sověty na Odře a provede protiútok na západní frontě! Pchá, jsou to jen lži, samé lži. Včera říkal prezident Beneš v rádiu, že je Říše těsně před zhroucením. Před zhroucením, chlapče! Nedávám tomu ani půl roku a budeme opět svobodní. A pak odsud všechny Němce poženeme svinským krokem, tak to Beneš slíbil.“

„Myslím, že bys měl být potichu, dědečku,“ řekl jsem a otočil jsem se k oknu.

„Že by nás snad poslouchal pošťák? Chlapče, my Adamovští držíme při sobě. Jsme vzorní Čechoslováci, patrioti. Tedy až na některé. Ztracený kolaborant Menoušek!“

Situace nebyla tak růžová, jak si dědeček představoval. Od jednoho z mých známých, který pracoval v adamovských strojárnách, které byly odnepaměti středem a srdcem naší obce, jsem věděl, že tam občas nastávají krušné časy, že ve velkém funguje udavačství a jsou tací Češi, kteří se velice chtějí zavděčit německému vedení továrny, přičemž se neštítí ničeho.

Kéž bych byl takový optimista jako dědeček!

Ukousl jsem si poslední sousto (zbytek chleba jsem nechal na talíři), zapil jsem ho náhražkou a vstal jsem od stolu. „Ať se ti dnes daří, dědečku. A prosím, raději si rozmysli výlet k Alexandrovce. Celou noc přšelo, cesty a skály jsou kluzké...“

„Pchá,“ řekl na to děda a mávnutím ruky mě propustil.

Vytlačil jsem z chodby svůj bicykl a sjel jsem ulici V Plotkách, kde náš dům stál, a Obchodní ulicí až k prostranství před strojírnou. Zde jsem přešel po novém mostě přes tepnu Adamova, řeku Svitavu, a pak jsem po rovněž nově vybudované silnici, spojující obec s Brnem, zamířil podél železniční tratě k nádraží, které se nacházelo půldruhého kilometru od strojíren.

Při tom mi myšlenky neustále ubíhaly k tomu zvláštnímu snu, co se mi v noci zdál. Byl tak děsivý, realistický... a ta překrásná dívka! Bože, nemohl jsem na ni zapomenout! Na její smaragdové oči. Na její prosby. A uťaté ruce...

V té chvíli mi na mokré vozovce podklouzla úzká pneumatika a já se poroučel k zemi. Pěkně jsem se při tom potloukl.

Když jsem se zvedal, hekal jsem bolestí a nadával jsem si do pitomců. Pohled na náramkové hodinky mi řekl, že je již za deset osm. Dobře jsem věděl, že přednosta stanice, Ludvík Zezula, nemá rád nedochvilnost, a tak jsem znovu vsedl na bicykl, byť mě bolelo celé tělo.

V té chvíli se po mé levé ruce, za Svitavou, nacházely rozestavěné tovární haly, budované na místě původní pily. Adamovský podnik, produkující v předválečných letech lokomotivy, plynové a benzinové motory, turbíny, tlakové brzdy, výhybky a další strojírenský sortiment, se s příchodem války a zejména po anexi Československa Německou říší přeorientoval na válečnou výrobu, přičemž okupanti potřebovali stále více a více munice. Kvůli tomu tedy adamovský podnik dále rozšiřovali, a to směrem k vlakovému nádraží.

Můj pád neušel jednomu z německých vojáků, který vznikající komplex střežil. Přiběhl ke břehu Svitavy a namířil na mě pušku. Bez jediného slova.

Šlápl jsem do pedálů, každou chvíli jsem očekával kulku v zádech. Nestalo se to. Ten bastard si se mnou jen hrál. A já... já se klepal strachem.

Jak se to všechno mohlo takhle pokazit? Jak jsme se mohli Němcům vzdát bez jediného výstřelu? Dědeček možná považoval prezidenta v exilu, Edvarda Beneše, za hrdinu. Já ne. Pro mě to byl zrádce, který šel na ruku cizím mocnostem, zvláště pak Hitlerovi. Žádný vlastenec by svou rodnou zemi jen tak nevydal okupantům, zvláště když byla naše armáda mobilizována a odhodlána k boji! A pak, když šlo do tuhého, by nezmizel v bezpečí za hranicemi. V to jsem pevně věřil.

S těmi myšlenkami jsem dorazil až na adamovské nádraží. Sotva jsem zasunul bicykl do stojanu, přifařil se ke mně muž, o němž byla při snídani řeč – trafikant Menoušek. Pamatoval jsem si, jaký byl před válkou. Mluvný vlastenec a Sokol. A potom, co přišli Němci... potom se zradikalizoval a ukázala se jeho odvrácená tvář. Přihlásil se k českému fašistickému hnutí Vlajka a začal organizovat setkání stejně smýšlejících, přičemž mu k těmto účelům byly propůjčeny prostory v nové budově Sokola. Kdyby jen u toho zůstalo... Menoušek začal udávat a ve svém budování adamovského fašistického spolku byl stále urputnější a urputnější, nebylo dne, kdy by se některého z cestujících, který do Adamova dorazil vlakem z Brna či z Blanska, nepokoušel přemluvit k setkání v Sokolu. Stejně jako je obtěžoval i všechny drážní zaměstnance včetně přednosta stanice, přičemž úřadoval ze své trafiky na verandě.

Věděl jsem, že to není Zezulovi po chuti, bohužel však s tím nemohl nic dělat. Okupační orgány stály za Menouškem.

„Emil Kmetz!“ vzkřikl kolaborant. „Náš dobrý občan Emil Kmetz! Jak se daří tvému dědečkovi? Stále při síle?“

„Ano,“ pravil jsem odměřeně, protože jsem neměl chuť s ním hovořit.

„Však on celý život tvrdil, že je ukut z adamovského železa, že ho má v krvi! A nelhal! Devadesát let! To je krásný věk! Kéž bych se taky dožil takového!“

Kéž bys už zítra zemřel..., napadlo mě, byť to bylo rouhání.

Menoušek mi podstrkoval nějaký leták. „Zítra máme další setkání v Sokolu, Emile. Musíš se dostavit. *Musíš*, slyšíš. Je to důle-

žité. Nedělám si iluze, že bys k tomu přemluvil dědu, ale ty jsi jistě správně smýšlející...”

„Nech ho být!“ ozval se kousek od nás rázný hlas. Otočil jsem se a tu jsem spatřil, jak k nám nádražní verandou kráčí vysoký mladík s bouřkovými očima, můj kolega a dobrý přítel Ondra Marušák. „Nech ho být, slyšíš?!“ znovu křikl na Menouška, který se nejdříve stáhl, když si však všiml poblíž stojící dvojice německých vojáků, postavil se mu na odpor.

„Hitler válku vyhraje, Marušáku!“ vykřikl Menoušek. „Tvrdíš snad opak?!”

„Jednou tě zabiju,“ šeptl k němu Ondra, chytil mě za paži a táhl mě pryč. „Bastard jeden!“ odfrkl si, když jsme byli z Menouškova doslechu. „Vůbec se s ním nebav, rozumíš?“

„To se ti lehko řekne.“

„Jsi příliš slušný, Emile. Stále ti to říkám. K některým lidem nemusíš být. Zvláště k takovým, jako je Menoušek.“

Začalo pršet. Nejdřív nesměle, později vydatně. Natáhli jsme na sebe přšipláště a pak jsme se vydali za svou prací na nádraží, neboť jsme oba zastávali pozici zřízenců. Skrývala se za tím těžká dřina, ale alespoň jsem měl štěstí v tom, že jsem byl doma. Jiní ho neměli. Kolik jen bylo chlapců a děvčat z mého ročníku totálně nasazeno v práci pro Říši! Mnoho. Někteří se už stačili vrátit. Pár z nich legálně, mnoho jich ale uteklo a nyní byli skrýváni svými rodinami. Většina z nich už nebyla taková, jako předtím. Odloučení od rodin v nepřátelsky naladěné Říši se podepsalo nejen na jejich tělech, ale i na jejich duších.

Deštivé ráno se pozvolna přeměnilo v zatažené odpoledne. Mraky nad adamovským nádražím visely tak nízko, že jsem se jich mohl takřka dotknout. Jako by tížily celý svět. Jako by ho stlačovaly jako nějaký svěrák. A mě... mě zase tížil ten sen, sen o pohanské princezně s uťatými rukama, která mě marně žádala o pomoc.

Náhle jsem zaslechl ženský výkřik. Přicházel od perónu, kde před několika okamžiky zastavil osobní vlak, příjízďející od Brna. Spatřil jsem tam dvě dívky, obě krásné. Jedna byla tmavovláška,

druhá rusovláška. Právě ona křičela. Všiml jsem si, že ji jeden z německých vojáků drží za zápěstí, byť se jí to nelíbilo (jak by jenom mohlo...), druhý se jejímu odporu smál.

„Pusťte mě!“ vykřikla dívka německy – ale nebyla to Němka, byla to Češka. To jsem poznal podle jejího přízvuku.

Vyrazil jsem blíž, přestože se mi trásla kolena. Nikdo nezasáhl, byť se na verandě nacházel i přednosta stanice. Němci byli v naší zemi pány nad životem a smrtí. Nikdo alespoň trochu rozumný se jim nestavěl na odpor.

„Co se takhle dnes večer sejít, zlatíčko?“ lísal se německý voják k oné dívce, jejíž barva vlasů mi tolik připomněla vlasy pohanské princezny z toho snu.

„Pomoz mi,“ jako bych znovu uslyšel její hlas.

Byl jsem v té chvíli rozpolcen dvěma zcela protichůdnými pocity. Jeden mi velel poslechnout výzvu pohanské princezny, druhý naopak dělat, že to nevidím. Stejně jako předtím. Kolikrát jsem již byl svědkem německého bezpráví, německé krutosti? A vždy jsem si před tím zakrýval oči. Mě se to netýká. Netýká.

„Do ničeho se neplet,“ kázal mi vždycky otec. To bylo ještě dávno před válkou, kdy byl svět v pořádku. Kdy na adamovské nádraží přijížděly stovky výletníků, kteří mířili dále údolím Svitavy k Novému hradu anebo do Valis Baptismi, údolí Křtu anebo Křtinského: k Býčí skále, k jeskyni Výpustek a dále až k poutnímu kostelu Jména Panny Marie v samotných Křtinách. Pamatoval jsem si nádražní verandu a výletní restauraci plnou veselých lidí a krásnou dceru hospodského Annu, po níž jsem vždy tajně pošilhával a která před válkou odjela do Anglie, z níž už se nevrátila. Další turisté se koupali o kus dál ve Svitavě. Stejně jako já ve svých jinošských letech.

Nyní... nyní nám zbyl jen zmar. A poroba.

„Do ničeho se neplet.“

Otcův hlas mi rezonoval myslí.

„Hej! Pusťte ji!“

Ondra náhle vyrazil k vojákům, bránit dívčinu čest.

„Zmiz!“ křikl na něj Němec, který s pobavením sledoval počínání svého kolegy.

„Anebo co?“ postavil se Ondra na odpor. A já ho obdivoval. Jak může být někdo tak statečný?

Němec vztekle zavrčel a ohnal se proti Ondrovi pěstí. Ten však jeho ránu odrazil a sám mu věnoval pravý hák do brady. Voják padl na perón, kde chvíli ležel v mrákotách. Věděl jsem, co Ondrova pravačka dokáže – ještě před válkou totiž jezdil do Brna učit se umění boxu.

Pak se všechno seběhlo neuvěřitelně rychle. Chtěl jsem Ondru varovat, ale druhý voják byl rychlejší než já. Praštil ho pažbou pušky do ledvin. Ondra vykřikl a sesul se na kolena. Další ránu pažbou schytl do hlavy. Definitivně ho poslala k zemi. Krvácel.

Chtěl jsem mu vyrazit na pomoc, ale nohy jako by mi zdřevěněly, vrostly do perónu. Nemohl jsem. Nemohl!

„*Do ničeho se nepleť!*“

Příkaz, který jsem měl zakódovaný v mysli, byl silnější než já.

Mezitím se oklepal první voják, jehož srazil Ondra k zemi pravým hákem, a začal do mého kamaráda kopat svým bagančem. Potom ho – celého zkrvaveného – společně se svým kumpánem zvedl a táhl na verandu, kde vše s potměšilým úsměvem ve tváři ze své úřadovny (jíž byla trafika) sledoval kolaborant Menoušek.

Vojáci jistě Ondru naloží do vozu a pojedou na výslech na gestapo. Otřásl jsem se při tom pomýšlení. Zvítězil však. Jeho odvážný čin umožnil dívkám uniknout. Na nádraží jsem je již neviděl.

Ondra byl pryč.

A já cítil jen hanbu...

Odpoledne toho dne jsem se nacházel na své pozorovatelně, což byla skaliska zvoucí se Jidáška. Nacházela se vysoko nad Josefovským údolím v místě, kde se vápencový ostroh Jelence láme k Býčí skále.

Vlastně jsem tu neměl být.

Němci nám totiž zakázali vstup do lesů, v jejichž lůně se Adamov nalézal. Zdůvodnili to tím, že se v nich prý pohybují partyzáni. Opovázlivcům za nedodržení nařízení hrozilo zastřelení. Mu-

sím přiznat, že jsem tím zákazem nejprve velice trpěl. Údolí řeky Svitavy, už tak stísněné, bylo nyní ještě stísněnější. Postupně jsem však zjistil, že na zákaz bere ohled stále méně lidí, i můj děda brzy začal znovu chodit po lesících. Stejně tak se do Adamova občas vydávali i trampové, byť v menším počtu než v předválečných letech. A tak jsem se jednoho podzimního dne roku 1943 osmělil i já. Jen jediný zákaz jsem stále dodržoval: zákaz vstupu do jeskyní v Josefovském a Křtinském žlebu, byť ostatní na něj (včetně mého dědy) také nedbali. Někteří trampové dokonce provozovali horolezeckou činnost na masivu Krkavčí skály v těsném sousedství skály Býčí. Do karet jim hrál i fakt, že Němci nebyli v kontrole toho, zda je jejich nařízení dodržováno, tak důslední jako v mnoha jiných věcech. To se ale (alespoň v případě jeskyní) změnilo na jaře 1944.

Na území Protektorátu Čechy a Morava vzniklo v průběhu válečných let mnoho poboček německých továren, to kvůli tomu, že se dlouho jednalo o území bezpečné před nálety, které tak zle devastovaly samotné srdce Říše a její zbrojní potenciál. Jedna z nich, *Zweigwerk Brünn*, spadající pod firmu *Flugmotorenwerke Ostmark G.m.b.H.*, byla roku 1941 postavena na zelené louce v Brně-Líšni, což bylo coby kamenem dohodil od Adamova. Když se však zhroutila ruská fronta poté, co německá válečná mašinerie zatuhla v bojích u Stalingradu, a později došlo k vyloštění spojeneckých vojsk v Normandii, začalo přituhovat i na našem území. Samotná brněnská Ostmarka byla 25. srpna tohoto roku bombardována stejně jako světoznámá Zbrojovka. Němci však byli na něco podobného připraveni – dobře vnímali své válečné neúspěchy, byť jsem tušil, že Hitler, uvězněný ve svém Vlíčím doupěti, jistě celou pravdu neví. Pro provozy, ohrožené spojeneckým bombardováním, byly z rozkazu ministra zbrojení Alberta Speera již nějakou dobu hledány nové, bezpečné prostory. Němci byli velice vynalézaví, od přednosty Zezuly jsem se například dozvěděl, že využili železničních tunelů na trati Německý Brod – Tišnov, v nichž začala fungovat továrna známá jako Diana, což byl pobočný závod firmy *Wiener Neustädt Flugzeugwerke G.m.b.H.*

Jejich zraku samozřejmě neunikl ani Moravský kras, hojný na jeskyně, ideální to chráněná pracoviště. Vždyť se zalíbily i československé armádě, která v předválečných letech využívala nedaleký Výpustek jako muniční sklad.

Němci tedy nelenili a na jaře 1944 začali některé jeskyně severní a střední části Krasu přeměňovat na továrny, mezi nimi právě Výpustek a také mou milovanou Býčí skálu.

Ach, jak mé srdce trpělo, když jsem se to dozvěděl. Vždyť dojde k nevratné devastaci těch krásných jeskynních prostor! Nemohl jsem tomu však zabránit, musel jsem jen přihlížet.

A tak jsem několikrát týdně mířil po lesní Schattově cestě, vinoucí se nad Josefovským žlebem, k Ruskému kříži a dále k Jidášce. V těchto místech byl na Jelenci čerstvý průsek, jímž Němci vedli do údolí elektrickou energii z nedalekých Babic, a tak se mi odtud nabízel skvělý výhled nejen na osadu Josefov a Krkavčí skálu, ale i na čelní vápencovou stěnu Býčí skály a prostranství před ní. Sledoval jsem, jak ho Němci vymýtili a odhalili tak vápencový brdek, který se na něm nacházel. Dědeček mi o něm vždy tvrdil, že je to pohanská mohyla, navršená nad tělo jednoho z dávných halštatských náčelníků. Slyšel jsem však i jiné názory: že se ve skutečnosti jedná o vápencové balvany, které byly na místě zanechány jako odpad poté, co architekt Josef Hardmuth (ano, je to ten, co vynalezl tužku, běžné to školské vybavení) vystřílel na konci 18. století do Býčí skály nový pohodlný vchod, jímž se dalo do Předsíně vjet i s kočárem – což ostatně krátce poté udělal na pozvání lichtenštejnského knížete Aloise císař František II. se svou chotí Marií Terezií.

Nejen, že Němci zplanýrovali prostranství, oni vytvořili i novou příjezdovou cestu, obcházející brdek a mířící k onomu novému Hardmuthovu vchodu. Do Předsíně jsem samozřejmě neviděl, ale slyšel jsem od několika odvážných (anebo spíše bláhových) trampů, kteří dovnitř pronikli, že Němci srovnali podlahu navážkou a její zadní část, kde se dříve dle nálezů dra. Wankela nacházela halštatská kovárna, nechávají zalít betonem.

Byla to svatokrádež! Učiněná svatokrádež! Když jsem se to dozvěděl, brečel jsem do polštáře, byť jsem se za to později styděl.

Dnes se situace změnila. Němci si totiž znovu vzali na paškál prostranství před Býčí skálou. Opatrně jsem vykoul kloubového skaliska a z kapsy kabátu jsem vytáhl divadelní kukátko. Byl bych raději za výkonnější přístroj, ale na jeho pořízení jsme neměli peníze. Mohl jsem si ho půjčit od řídícího učitele Macháčka, který mě na adamovské měšťance v klidných prvorepublikových vodách vzdělával, ale bál jsem se – co kdyby mu mé počínání přišlo podivné? Co kdyby sympatizoval s okupanty? Těch proč bylo prostě mnoho... Takže jsem Býčí skálu pozoroval jen tím starým kukátkem po mé matce. Byla to jedna z mála věcí, co mi po ní zbyly.

Těsně u silnice, vinoucí se kolem Křtinského potoka, stála strážní budka a u ní jeden z hlídačů, patřící k ozbrojené tovární stráž, jíž se říkalo německy *Werkschutz*. Odbočka k portálu Býčí skály byla přehrazena červenobílou závorou. To bylo dobře. Špatně bylo to, že se kolem brdku motalo mnoho vojáků *Wehrmachtu*. Společně s nimi tam byli dva důstojníci v černých uniformách, přes ně měli oblečené kožené kabáty. Usoudil jsem, že to jsou obávaní muži ze *Schutzstaffel*, zkráceně SS. Co ti tu dělají? Jaké mají Himmlerovci s Býčí skálou záměry?

Jeden z esesáků – vysoký a prošedivělý, se strohou tváří hodnou vysokoškolského profesora, ukázal na brdek. V kukátku se záhy objevili tři vojáci. Jeden z nich nesl velké pneumatické kladivo, další za ním táhli hydrauliku. První z mužů vynesl těžký nástroj až na brdek a pak ho začal rozbíjet. Dolů padaly kusy kamení. Esesáci se svým kontingentem o kus poodstoupili. A Křtinským žlebem se rozléhal pekelný lomoz.

Chvilí jsem zíral na jejich počínání – a vpravdě jsem ho nechápal. Proč ten brdek nerozbili už dávno? Proč to neudělali na jaře, když k Býčí skále vedli novou cestu? Tehdy ho jen obešli. Chtějí snad na prostranství před jeskyní něco vystavět?

Otázek bylo mnoho. A odpověď žádná.

V té chvíli se směrem ke mně podíval jeden z esesáků. Rychle jsem se skryl za kamenem. Panebože, viděl mě! Srdce se mi divo-

ce roztlouklo v hrudi a dlaně se mi zpotily, div jsem cenné kukátko neupustil.

Ne, to není možné, uklidňoval jsem se. Nemohli mě vidět. Je to příliš daleko. Navíc je šero, takže jistě nezpozorovali ani odlesk okuláru kukátka. Jsem jen příliš paranoidní, to je všechno.

Znovu jsem se odvážil vyhlédnout na prostranství před Býčí skalou. Podvědomě jsem čekal, že uvidím několik německých vojáků, mířících k Vaječníku, jehož úžlabím se dalo vystoupat až na Babickou plošinu a pak dojít k místům, kde jsem se skrýval. Dál však přihlíželi oné podivné vrtné činnosti na brdku. A tak jsem se uklidnil.

Znovu jsem se schoval za kámen a vytáhl jsem ze své brašny chleba, do nějž byly vloženy dva plátky přejetého salámu. Byl jsem na významném místě, a tak to chtělo stejně významnou svačinu. Dva plátky salámu... Přišlo mi to vlastně černohumorné, tragikomické...

Adamov byl vždy chudý na potraviny. To kvůli tomu, že byl tak těsně sevřen okolními kopci. Nacházelo se tu jen málo orné půdy, kterou mohli obdělávat zemědělci. Stejně to bylo i s chovem užitkových zvířat. Byl tu jen jeden hospodář. I proto Adamov vždy trpěl, pokud nastala válka. Za té Velké (když jsem ještě nebyl na světě) byly přiděly více než nuzné a potraviny nešlo do obce ani propašovat, protože se ve vlcích dělaly kontroly. Někteří Adamovští se tedy pod rouškou noci vyplížili z obce a po nebezpečných skalách a hlubokými lesy mířili do okolních vsí, aby tam sehnali jídlo. Jedním z nich byl i můj dědeček. Pro něj však byly ty noční potulky kratochvílí. Takový dobrodružný duch to byl. Nyní nastala nová nouze. Potraviny na přiděl opět nedostačovaly, a tak je lidé nakupovali na černém trhu. A byli takoví podvratní jedinci, kteří na tom chtěli zbohatnout a říkali si o nemalý peníz. Dědeček však nad tím vždy mávl rukou a rád platil – jak říkal, peníze nejsou důležité, důležité je přežít ve zdraví válku. A tak jsem přežíval. Se dvěma plátky salámu od řezníka z Babic, které stály několik desítek korun... Byla to opravdu mimořádná svačina!

Celou tu dobu, co jsem žvýkal okoralý chleba, jsem slyšel dunění pneumatického kladiva. Když jsem dojedl, chvíli jsem si četl Zánik města Olšiny od Jaroslava Havlíčka. Potom jsem se opět věnoval pozorování Býčí skály.

Sledoval jsem Němce, jak svlečení v nátělnících (přestože toho podzimního dne byla teplota sotva nad nulou) shazují z brdku velké vápencové balvany, které se jim podařilo uvolnit. Těch se pak chopili dělníci, pracující pod taktovkou *Bauunion Brunn* na přeměně Býčí skály v německou továrnu, a nakládali je na vůz, který musel přijet po silnici ve chvíli, kdy jsem jedl svou svačinu anebo si četl.

Šeřilo se stále víc a víc a Němci nejevili tendenci ve své práci ustát, nejspíš je poháněly pohledy pánů esesáků. Možná budou pracovat i celou noc, dokud z brdku nezbude zhola nic. A tak jsem se sebral a vracel jsem se kolem Ruského kříže a posléze po Schattově cestě ztichlým podzimním lesem zpátky k Adamovu, pod nohama mi šustilo spadané žlutohnědé listí. Bylo to takřka hypnotické...

Nejdříve mě provázely myšlenky. Stále jsem nemohl z hlavy dostat ten sen o nádherné rusovlasé pohanské princezně s uťatýma rukama. Myslel jsem také na události na nádraží. Co je s nebohým Ondrou? Co když už ho nikdy neuvidím? Věděl jsem, co Němci dokážou. A co ta jejich horečnatá činnost u Býčí skály? Proč robíj onen brdek?

Náhle jsem v tichém lese zaslechl něco, co tam nepatřilo. Zastavil jsem se, srdce jsem měl až v krku. Přišlo mi to jako frkání. Frkání?

Prohlédl jsem mezi změt' mladých stromů, nyní zbavených listí.
FRK. FRK.

Přišlo mi, jako by se tam něco pohybovalo. Něco velkého, černého a statného.

Býk z Býčí skály, vzpomněl jsem si na dávnu historku, kolu-jící v okolních vesnicích.

Je to nesmysl. Nesmysl.

FRK. FRK.

Les ztemněl ještě víc. Mezi stromy se ke mně draly spáry noci. Proklínal jsem se. Měl jsem totiž zanechat svého pozorování mnohem dřív, dojít domů ještě za světla. Nyní jsem platil za svou zvědavost.

FRK. FRK.

Uteč!

Dal jsem se na ústup. Nejdřív jsem jen šel, potom jsem běžel a následně... následně jsem zakopl o nějakou zpropadenou ztrouchnivělou větev, skrývající se pod listím, a upadl. Div jsem se neskutálel ze srázu, který se nacházel na druhé straně stezky!

Vydrápal jsem se na nohy – když mi došlo, že proti mně stojí velká černá silueta.

FRK. FRK.

Chvíli jsme se s tím tvorem měřili pohledy. A pak skočil do lesa po levé straně stezky a utekl přede mnou. Až v té chvíli mi došlo, že to není žádný přízračný strážce Býčí skály, ale obyčejný muflon. Minulý rok je tu Němci vysadili a ve zdejších lesích se jim velice dařilo.

Proboha! Jindy bych nad tím setkáním mávl rukou a nijak by mě nevzrušilo, ale ten den do mě strach zaryl své drápky a dovolil mé mysli, aby byla vehnána do osidel paniky.

Netřeba dodávat, že jsem se domů vracel jako zpráskaný pes...